

integralnost. Pri tome nerijetko se ne pita što osjeća, što misli i što konačno hoće čovjek, nego se u prvi plan stavlja ono što bi čovjek „mogao“ ili „morao“ osjećati, misliti i željeti. Nije čudo ako se dogodi da uz sva moguća tumačenja i „preporučivane načine“ života čovjek ide svojim putem. Stoga je čovjekova integralnost nezamisliva i neodvojiva od društvene ambijentalnosti (sva društvena uvjetovanost) u kojoj se rađa, odgaja i obrazuje, te u kojoj umire taj isti čovjek. Iako je čovjekova integralnost data jednom zauvijek, jer je iskonski posijana u ljudskom biću, ipak je njezino oživotvorenje pozitivno i negativno vezano uz društvenu ambijentalnost određene povijesne epohe. Kada u našem društvu religiozna dimenzija kao sastavni dio čovjekove integralnosti i društvena dimenzija vjere kao komplementarni dio privatno-crkveno-društvene stvarnosti vjere započinju dobivati mjesto i vrednovanje koja im pripadaju, tada se istodobno i društvena ambijentalnost pozitivno odnosi prema čovjekovoj integralnosti ne obazirući se na dnevnu politiku državnih i crkvenih ustanova, iako su i te ustanove sastavni dio društvene ambijentalnosti.

U sklopu tih pozitivnih promjena društvene ambijentalnosti u posljednje dvije godine potrebno je doživljavati i proučavati i religioznu dimenziju kao sastavni dio religiozne kulture tijekom čovjekova obrazovanja. Odjednom religiozna dimenzija u obrazovanju ponovno zadovoljava društveno-relevantnu funkciju, a to je do nedavna bilo drukčije shvaćeno i tumačeno, na što upozorava teza 1.

TEZA 1: U poslijeratnom razdoblju kod nas dogadalo se sustavno osiromašenje čovjekove integralnosti u odgojnom i obrazovnom procesu, jer se u njemu zanemarivala religiozna dimenzija, štoviše, ona se nastojala nadomjestiti razitim ateističkim ili čak antiteističkim pristupom i tumačenjem egzistencijalnih čovjekovih potreba i opredjeljenja, što je najčešće imalo za posljedicu „homo duplex“ – dvostruku ličnost; koja je permanentno bila u opasnosti podleći dvostrukom moralu.

Toga poslijeratnog osiromašenja čovjekove integralnosti u odgojnom i obrazovnom procesu svjesni su roditelji, pedagozi i znanstveni

VJERONAUK NAKON PROPASTI MARKSISTIČKOG OBRAZOVANJA

Čovjekova integralnost (cjelovitost) samo je jedna i u sebi je nedjeljiva. Svako filozofsko, političko-pragmatičko i teološko tumačenje može, ovisno upravo o svojim polazištima i ciljevima, relativizirati samog čovjeka i njegovu

radnici. S tim u vezi već pred dvije godine govorio je prof. dr. Josip Marinković o svojevrsnom odgojnom nasilju u sferi čovjekove egzistencijalne odluke i slobode. Ne želeći nastaviti taj „povijesni kontinuitet“ marksističko-ateističkog odgoja i obrazovanja u društvu, a posebno u školi, pedagozi i znanstveni radnici upustiše se u diskusiju o mjestu i ulozi religiozne kulture u obrazovanju. Iz dosada vođene diskusije, kako u društvenom tako i u crkvenom tisku, proizlazi dvoje: Prvo, nema razloga ni opravdanja za nastavak marksističko-ateističkog odgoja i obrazovanja u školi, jer se taj „znanstveni“ smjer povijesno iscrpio, kako kod nas tako i u zemljama real-socijalizma – u kojima je uvijek bio ideološki utemeljivan, i jer je kod nas društvena ambijentalnost ne samo priznata nego postupno i prihvaćena kao pluralistička stvarnost u kojoj objektivni i znanstveni govor o vjeri ne znači istodobno atakiranje slobode savjesti. I drugo, pedagozi i stručnjaci, kako crkvene tako i izvanckvene orijentacije, jedinstveni su u tome da je nužno u sklopu obrazovnog sustava dati potrebno mjesto odgovarajuću ulogu religioznoj dimenziji, koja je sastavni dio čovjekove integralnosti. Zasada nisu jedinstveni u odnosu na model koji bi trebalo primijeniti u našim školama. Isto tako ne postoji zagovaranje i promicanje „klasičnog vjeronauka“, koji nije identičan s posebnim predmetom religiozne kulture o kojem se raspravlja u posljednje vrijeme.

TEZA 2: Diskusija o mogućem „vjeronauku u školi“ odnosno o religioznoj kulturi u obrazovanju vodi se isključivo na strukovnoj razini, te time ne dohvaća sve zainteresirane subjekte koji su relevantni u odgojno-obrazovnom procesu, bilo kao izrazito aktivni činioci bilo kao djelomično aktivni subjekti u tome procesu. U diskusiju bi trebalo (više) uključiti društvenu i crkvenu bazu, tj. prije svega roditelje i pastoralne djelatnike, napose župnike, kapelane, katehete i katehistice.

Iz dosadašnjih tekstova, koji ozbiljno i studiozno tematiziraju tematiku religiozne kulture u obrazovanju, vidljivo je da su ti tekstovi prvenstveno plod pojedinih stručnjaka u sklopu i izvan Crkve, koji su vrsni stručnjaci i pe-

dagozi, koji zavidno poznaju domaću i inozemnu problematiku u odnosu na „vjeronauk u školi“, ali stručnjaci koji korespondiraju samo među sobom i na razini obrazovnih institucija u kojima aktivno i uspješno rade, a premalo korespondiraju s društvenom i crkvenom bazom. Pitanje religiozne kulture odnosno „vjeronauka u školi“ nije samo i jedino pitanje akademski naobraženih i profiliranih osoba već je to u istoj mjeri pitanje za sve one koji rade s onima i koji se na bilo koji način brinu o onima koji se nalaze u odgojno-obrazovnom procesu. To više što se religiozna kultura u školi i vjernički odgoj (katehizacija) na razini župne zajednice gledaju kao komplementarna, a ne kao konkurirajuća događanja. Stoga pastoralni djelatnici, napose župnici i njihovi suradnici, koji su dosada, uz roditelje, bili jedini promicatelji religiozne kulture i nositelji evangelizacijsko-katehetskog procesa u našem društvu, ne bi trebali biti zanemareni. Isto vrijedi i za roditelje, koji su prvi i povlašteni odgojitelji svoje djece u općem, pa tako i u religioznom odgoju. Upravo roditelji, barem zsada, ostaju na margini događanja, iako se radi o njihovoj djeci, a tek onda o djeci društva ili Crkve. Ako ne potrebni, onda jednako potrebni s interdisciplinarnim i interkonfesionalnim znanstvenim kolokvijem o religioznoj kulturi u školi upravo su seminari s roditeljima na temu religiozne kulture u školi.

TEZA 3: Zanimanje katoličkih biskupa u Hrvatskoj za ostvarivanje religiozne kulture u obrazovanju zasada je suzdržano i jedino je prepoznatljivo preko Katehetskog vijeća BK Jugoslavije.

Ako je za reformu odgojno-obrazovnog sustava u Hrvatskoj zainteresirana crkvena i izvanckvena, tj. društvena javnost u najširem smislu, onda uz roditelje, pedagoge, ostale stručnjake, političare te pastoralne djelatnike u crkvenoj bazi, može se očekivati da i biskupi kao najodgovorniji katehete u svojim partikularnim crkvama odnosno kao odgovorni koordinatori u odnosu na religioznu dimenziju u obrazovanju budu više nego dosada uključeni kako u diskusiju tako i u kreiranje profila buduće religiozne kulture u školi. Njihovu zainteresiranost, angažiranu prisutnost i konačno njihovu suglasnost

u donošenju kasnijih odluka i u prihvaćanju budućih modela ostvarivanja religiozne dimenzije u obrazovanju ne može zamijeniti nijedna komisija bez obzira na ozbiljnost i povjerenje koje ta komisija s pravom uživa. Komisija ne djeluje jednostavno namjesto biskupa, nego zajedno s biskupima, a na spasenje i dobrobit svih članova Crkve i svih članova društva. Osim toga, svaka komisija ne mora uvijek biti dokraja reprezentativno tijelo u smislu da predstavlja sve trendove i sva stremljenja tijela koje zastupa. Stoga je potrebno da se biskupi osobno i kao crkveno tijelo još aktivnije uključe u kreiranje odgojno-obrazovnog sustava i novih zakona o školstvu u Hrvatskoj kako bi dali svoj doprinos religioznoj dimenziji koja je sastavni dio vjerničkog, kulturnog i nacionalnog identiteta osoba s kojima žive.

EKUMENSKI PRISTUP ODGOJU I OBRAZOVANJU

TEZA 4: Polazeći od multikulturalne stvarnosti u našem društvu u kojem se interkulturalni i interkonfesionalni pristup nameće kao ispravan pristup u odgojno-obrazovnom sustavu u Hrvatskoj, nužno je uvažavati mogućnosti i teškoće interkulturalnog pristupa u „religioznoj kulturi“ kako u nekim školskim predmetima u kojima dolazi do izražaja religiozna dimenzija obrazovanja tako još više u posebnom predmetu religiozne kulture.

Novi odgojno-obrazovni sustav odnosno novo školstvo ne ide za oblikovanjem areligioznih i anacionalnih osoba, štoviše, ide za afirmacijom religioznih, kulturnih i nacionalnih vrijednosti. I samo Katehetsko vijeće BK Jugoslavije u svojoj izjavi o religioznoj kulturi u školi od 20. travnja 1990. godine ističe da „religiozna dimenzija treba tako biti zastupljena u našim školskim programima da pripadnici svih vjeroispovijesti imaju prilike upoznati, čuvati i razvijati vlastiti religiozni, kulturni i nacionalni identitet.“ No, prednosti interkulturalnog i interkonfesionalnog pristupa u školskim predmetima nisu samo u tome da pojedinac upoznaje, čuva i razvija svoj vlastiti religiozni identitet, nego da upoznaje, respektira identitet drugoga pokraj sebe, dok istodobno čuva i razvija svoj vlastiti

religiozni, kulturni i nacionalni identitet. To je pretpostavka za svaki ekumenski pristup religioznome u čovjeku. To je ljudski problem sadašnjosti i budućnosti. Vjerojatno će manje teškoća biti u kreiranju samog programa i udžbenika u odnosu na religioznu kulturu, već veće teškoće mogu nastupiti u konkretnoj nastavnoj realizaciji. No, tę teškoće nisu nepremostive.

Interkulturalni i interkonfesionalni pristup nailazi na neke teškoće u posebnom predmetu religiozne kulture, posebno tada ako se taj predmet ne shvaća samo kao informacijski (vidi tezu 5). U njemu pored dimenzije upoznavanja dolazi do izražaja, što je ujedno osnovni cilj predmeta, dimenzija razvijanja i čuvanja religioznoga identiteta. Postaje li predmet religiozna kultura obvezatnim, nastaju dodatne teškoće, osobito u razredima u kojima su nazočni učenici različitih konfesija. Teškoće se nastavljaju ako je u jednom razredu u većini nazočna jedna konfesija, a druge su u manjini. I te druge konfesije imaju pravo da budu tretirane kao i većina. Dodatnu teškoću stvaraju učenici akonfesionalnog podrijetla i opredjeljenja, koji će načelno biti za upoznavanje, ali neće biti za razvijanje i njegovanje religioznoga identiteta. Rješenje tih teškoća jedino je u tome da predmet religiozna kultura ne bude za sve obvezatan, već obvezatni izborni predmet. Oni koji ne žele upisati taj predmet, upisivali bi neki drugi alternativni predmet. Spominje se primjerice „oralno/etički odgoj“ – po uzoru na neke zapadnoeuropske zemlje – na što upućuje i Promemorija Katehetskog instituta Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu i Komisije Katehetskog vijeća BK Jugoslavije za katehetski plan i program – upućena Republičkom komitetu za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu.

TEZA 5: Uvođenje religiozne kulture kao posebnog predmeta u osnovnim i srednjim školama najuže je povezano s ključnim pitanjem: da li predmet koncipirati samo kao informacijski ili kao informacijsko-formativni. Primjerniji i opravdaniji je informacijsko-formativni oblik.

Ako je predmet koncipiran i poslije opera-

cionaliziran samo informacijski, tj. pruža sustavno i cjelovito religiozne sadržaje poput informacije, bez težnje da učenici te sadržaje posvoje ugrađujući ih u svoj vlastiti religiozni i kulturni identitet, postoji velika opasnost da se religiozni sadržaji shvate kao znanje odijeljeno od života, a religiozne institucije i religiozne osobe kao postojeće stvarnosti prema kojima se nastavnici i učenici odnose distancirano, pa možda i nezainteresirano. Informacijski smjer je opravdan i ispravan u ostalim predmetima u kojima se ističe religiozna dimenzija, dok je u religioznoj kulturi kao posebnom predmetu primjereniji i opravdaniji informacijsko-formativan oblik. I to iz dva razloga: Prvi razlog proizlazi iz statusa tog predmeta kao alternativno izbornog predmeta. To znači da taj predmet nije i ne smije biti u suprotnosti sa savješću pojedinog učenika i njegovih roditelja. Za predmet se opredjeljuje onaj koji nije motiviran jedino znatiželjom za religioznom kulturom kao takvom, nego koji je motiviran i motivima vjere. Za predmet se ne opredjeljuju oni koji ne žele konfesije upoznati поблиže u svim njihovim dimenzijama. Drugi razlog da taj predmet bude informacijsko-formativan temelji se u složenosti svake pojedine konfesije, a to znači da svaka konfesija odnosno religija ima niz dimenzija i tek sve one zajedno čine zaokruženu i potpunu stvarnost te konfesije. Upoznavati učenike jedino s nekim dimenzijama religije—vjere—Crkve pruža nepotpunu stvarnost tih socioloških tvorevina. Ako se govori samo informacijski o ritualnoj dimenziji u sklopu Crkve bez određene korelacije prema obrednoj dimenziji, upada se u opasnost da i samo govorenje postane sterilno i neuvjerljivo.

I najbolje funkcionirajuća religiozna kultura u školi ne može nadomjestiti katehizaciju u vjerničkoj zajednici jer župna zajednica živi i demonstrira dimenzije vjere koje škola ne može i ne treba demonstrirati. Ali i u školi ne treba biti zanemarena iskustvima dimenzija vjere. I taj posebni predmet može na jedan način pospešivati uvođenje učenika u vjeru, a ne samo u upoznavanje s vjerom.

U sociologiji religije i u crkvenoj sociologiji fenomen religije—vjere (Crkve) proučava se u nekoliko dimenzija: 1) dimenzija vjerskih isti-

na, 2) ritualna odnosno obredna (kulturna) dimenzija, 3) moralna dimenzija, 4) biti kršćanin u društvu i 5) dimenzija vidljive organizacije — prihvaćanje vidljivih socioloških struktura. Neki autori dodaju i dimenziju iskustva vjere. Preko tih dimenzija pojedinac se identifikira s vjerničkom zajednicom čiji je član. Upravo religiozna kultura kao informacijsko-formativan predmet doprinosi identifikaciji učenika s vjerničkom zajednicom kojoj pripada. Dalja i potpunija identifikacija događa se na razini vjerničke zajednice u evangelizacijsko-katehetskom procesu.

RELIGIOZNA KULTURA U ODNOSU PREMA EVANGELIZACIJI I KATEHIZACIJI

Teza 6: Prihvaćanjem i ostvarivanjem kulture u odgojno-obrazovnom sustavu dolazi se do novog odnosa između religiozne kulture u školi i specifičnog religioznog odgoja i obrazovanja — zvanog evangelizacija i katehizacija — u vjerničkim odnosno župnim zajednicama. Taj odnos potrebno je točno definirati zbog novonastale povijesne situacije i zbog ostvarivanja tog odnosa (koji je za nas nov), kako od strane kateheta i katehista tako i od strane nastavnika religiozne kulture u školi, te naposljetku zbog pisanja odgovarajućih udžbenika za religioznu kulturu i zbog koncipiranja za novu situaciju primjerenih katekizama.

Novi odnos, o kojem je riječ u tezi 6, dosada, upravo, nije ni postojao jer se religiozna dimenzija u odgojno-obrazovnom sustavu u određenoj mjeri tolerirala, a nije se znanstveno-objektivno tematizirala — na što je upozorila teza 1. Prihvaćanjem i ostvarivanjem religiozne kulture u školi istodobno se nameće pitanje korespondiranja te kulture s religioznim odgojem i obrazovanjem (evangelizacijom i katehizacijom) u župnim zajednicama. Drugim riječima, već na teorijskoj razini javlja se pitanje da li su ta dva vida ostvarivanja religiozne kulture dva odgojno-obrazovna procesa koja uz neznatne modifikacije predstavljaju putovanje na dva kolosijeka ili su to dva komplementarna procesa? Religiozni pedagozi i teolozi u dosadašnjoj diskusiji s pravom ističu da se radi o kom-

plementarnosti. Tu komplementarnost treba tek domisliti i jasno precizirati. Ona zaslužuje poseban članak i studiju. Ovdje je dostatno naglasiti da je komplementarnosti moraju biti svjesni, na jednoj strani, katehete i katehiste, na drugoj strani, nastavnici religiozne kulture u školi i, na trećoj strani, autori katekizma koji se primjenjuju u evangelizacijsko-katehetskom procesu na razini župne zajednice. Nedostatak dosadašnje diskusije o religioznoj dimenziji u odgojno-obrazovnom sustavu u Hrvatskoj očituje se upravo u tome što su u diskusiju nedovoljno uključeni i drugi primarno zainteresirani i odgovorni: roditelji, katehete, katehiste i biskupi. Isto tako dosada je nedovoljno diskutiran odnos „religiozne kulture u školi” i „religiozne kulture” u župi. Osobno smatram i da je odnos komplementarnosti realno rješenje ne samo sadašnjeg nego i budućeg trenutka. To realno rješenje vidim u povezanosti s koncipiranjem i ostvarivanjem informacijskog smjera religiozne kulture u predmetima u kojim dolazi religiozna dimenzija (recimo u književnosti, filozofiji, antropologiji, psihologiji itd.) i koncipiranjem i ostvarivanjem informacijsko-formativnog smjera u posebnom predmetu religiozne kulture u školi. To znači da već taj predmet omogućuje određeno upoznavanje s vjerom i pospješuje određeno uvođenje u vjeru. Paralelno predmet omogućuje i promiče i stupanj identifikacije s Crkvom kao sociološkom tvorevinom, povijesnom realnošću i povijesno-spasenjskom zbiljom. U školi iskustvena dimenzija vjere može i mora biti započeta, ali ne može dokraja biti realizirana. Isto vrijedi za dimenziju zajedništva, za obrednu dimenziju itd. Započeti i ostvareni odnosno dosegnuti stupanj vjere traži provjeru, iskustveno dohvatljivu realizaciju na razini vjerničke zajednice. Zato je religioznoj kulturi u školi potrebna evangelizacija i katehizacija („religiozna kultura u vjerničkoj zajednici”) u sklopu župe kao njezin komplementarni dio. Jer jedino u sklopu vjerničke, a posebno vjernički aktivne zajednice događa se dublje i intenzivnije uvođenje u vjeru. To se opet postiže katehetskim procesom, koji objedinjuje vjeronauk te aktivno sudjelovanje u sakramentalnom životu zajednice, i sudjelovanjem u životu vjerničke zajednice

uopće. U sklopu vjerničke zajednice događa se intenzivnija i dublja identifikacija s Crkvom konkretizirana na vidljivoj župnoj zajednici – u kojoj se komunikacija ne događa samo između iste dobne skupine, nego od djeteta do starice. Katehizant doživljava ovdje konkretnu provjeru svoje vjere, jer ovdje sveobuhvatnije i intenzivnije uči i živi svoju vjeru, nego što to uči i živi na razini škole. Taj odgojno-obrazovni proces na razini vjerničke zajednice ne smije se svesti jedino na sakramente – nego on mora osposobljavati mladog čovjeka za život u obitelji, župnoj zajednici i u društvu.

TEZA 7: Stvaranje programa u religioznoj kulturi i pisanje udžbenika za te programe najuže je povezano s koncepcijom religiozne kulture u odgojno-obrazovnom sustavu odnosno s definiranjem odnosa između religiozne kulture u školi i specifičnog religioznog odgoja i obrazovanja u vjerničkim zajednicama.

Iako je najčešće dobro raditi paralelno na više razina, ipak prije pisanja udžbenika za religioznu kulturu u školi i prije pisanja katehizama za vjerničke zajednice nužno je dobro odiskutirati, temeljito definirati novu koncepciju u odgojno-obrazovnom sustavu Hrvatske odnosno precizno definirati odnos religioznog događanja u školi i religioznog događanja u vjerničkoj zajednici. To je važno iz dva razloga. Prvi razlog su đaci i vjeroučenici. Oni su adresati religiozne poruke kako u školi tako i u župi – misli se na one koji prihvaćaju religioznu kulturu kao poseban predmet i koji sudjeluju u katehizaciji izvan škole. Drugi se razlog temelji u nastavnicima religiozne kulture i u kateheta odnosno katehisticama. Jedni i drugi radit će s đacima koji se služe udžbenicima za religioznu kulturu i s katekizmom. Osim toga, bit će primjera da će jedna te ista osoba predavati religioznu kulturu u školi i držati katehizaciju u župnoj zajednici. Osobe će biti zaređene, zavjetovane i vjernici laici. Zato je nužno potrebno detaljno razraditi koncepciju i definirati odnos, o kojima je riječ u tezi 7.

NASTAVNIK – STRUČNJAK U LJUDSKOSTI I VJERI

TEZA 8: Lik nastavnika religiozne kulture

kao posebnog predmeta potrebno je sveobuhvatno definirati kako sa crkvene tako i sa školske strane. Odrednice te definicije obuhvaćaju stručnu teološku, pedagošku i osobno vjerničku osposobljenost, koje omogućuju i pospješuju harmoniziran identitet nastavnika.

U dosadašnjoj diskusiji znatna pažnja je posvećena i liku nastavnika religiozne kulture. S pravom ga se gleda kao osebujan (atipičan) lik, jer će biti podložan komplementarnom autoritetu – školskom i crkvenom (A. Hobljaj). Od nastavnika religiozne kulture očekuje se ne samo da na vani demonstrira harmoniziran identitet osobe i pedagoga, nego da uistinu iz unutarnje harmonije djeluje kao stručna i vjernički osposobljena osoba. Nastavnikovo identificiranje s predmetom koji predaje jednostavno se pretpostavlja, a ne samo da se priželjkuje. Svaki stupanj nastavnikove distanciranosti i otuđenosti u odnosu na predmet koji predaje istodobno govori protiv harmonizirana identiteta i ostaje jednostavno na informacijskoj ravni namjesto da bude informacijsko-formativan (usp. tezu 5). Njegova zadaća sastojat će se u tome da bude stručnjak u ljudskosti i stručnjak u vjeri, jer ne uvodi mlade osobe samo u ljudskost nego i u vjeru.

O liku nastavnika religiozne kulture bit će još puno riječi u diskusijama o religioznoj dimenziji u školskom obrazovanju u Hrvatskoj. Ovdje je potrebno nešto reći o mogućim kandidatima za nastavnika te vrste. U uži izbor dolaze osobe koje su zaređene (svećenici), zavjetovane (časne sestre – katehistice), te vjernice laikinje i vjernici laici, koji su stručno pedagoški, teološki i osobno vjernički osposobljeni. Čini se zgodnim podsjetiti da je samo na Katehetskom institutu Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu od 1961. godine do 24. 01. 1990. godine diplomiralo 657 redovitih studentica (većina su redovnice), koje sada djeluju kao katehistice u župnim zajednicama u domovini i u misijama, napose zapadne Europe. U ta tri desetljeća od 846 redovito upisanih studentica 94 su vjernice laikinje. Na Institutu za teološku kulturu laika u Zagrebu od ak. god. 1968./69. do ak. god. 1989./90. bilo je 1070 upisanih studenata, od kojih su 42,42% (454) bile žene laikinje, 56,91% (609) su bili

laici muškarci i 0,65% (7) bile su redovnice. Od svih tih studenata dosada je diplomiralo njih petero. Taj podatak tjera na razmišljanje. Spomenut je zajedno s ostalim podacima jer se realno može očekivati da će i s Instituta za teološku kulturu laika dolaziti kandidati za nastavnika religiozne kulture u školi. Isto tako se može očekivati, a to će biti normalan razvoj započetog događanja u odnosu na religioznu dimenziju u obrazovanju u Hrvatskoj, da će mladi vjernici laici i mlade vjernice laikinje, posebno oni koji se odluče za nastavnički poziv, istodobno paralelno upisivati dva fakulteta, primjerice filozofski i teološki ili filozofski i Katehetski institut, jer će željeti uz neki jezik (ili koji drugi predmet) predavati i religioznu kulturu kao poseban predmet u školi. O toj mogućnosti nužno je voditi računa u spomenutoj diskusiji.

Promjenom društvene ambijentalnosti u Hrvatskoj zadobila je i religiozna dimenzija u obrazovanju društveno-relevantnu funkciju. Gore iznesene teze imale su za cilj pobliže, iako ne iscrpno, istaknuti pojedine važne aspekte odnosno čimbenike o kojima je potrebno voditi brigu kada se želi definirati i domisliti ta za društvo u cjelini i za Crkvu kao sastavni dio društva relevantna funkcija. U tezama se išlo prije svega za tim da se upozori na neke u dosadašnjoj diskusiji o religioznoj kulturi u obrazovanju nedostatno zahvaćene i vrednovane aspekte koji su važni za čitav novi proces koji nam predstoji. Tezama se istodobno želi još više animirati diskusiju među različitim nosiocima crkvenih službi, među zainteresiranim roditeljima kao i među, već sada, a još više sutra, zainteresiranim vjernicima laicima, koji dosada nisu bili uključeni u diskusiju. Teze su naposljetku otvorene svakoj kritici i nadopuni, jer ne žele biti monolog, nego dijalog mnogih i različitih o za sve nas veoma važnoj stvari – religioznoj dimenziji u odgoju i obrazovanju u Hrvatskoj.

dr. Josip Baloban

GK, br. 29 – 22. srpnja 1990;
GK, br. 30 – 29. srpnja 1990;
GK, br. 31 – 5. kolovoza 1990;
GK, br. 32 – 12. kolovoza 1990.